

כתוב בתורה: "וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם". ולמדים ממקרא זה, שפירות נטמאים במגע שרץ, רק לאחר שבאו עליהם משקין, שזהו הכשרן לקבלת טומאה. וביאת המים צריכה להיות ברצון הבעלים, וכפי שיבואר להלן.

תא שמע: אם שטח אדם פירות על גגו, וירד עליהם הטל בלילה, אם כשראה אותם בבוקר בעל הפירות, עודהו [עדיין] הטל עליהן, ושמה בכך שיש עליהם טל — הרי זה נחשב בכלל מה שנאמר בענין הכשר פירות לטומאה: "וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם וגו'", והוכשרו בכך הפירות לקבל טומאה, משום ששמחתו מוכיחה שרצונו בכך.

אבל אם נגבו [נתייבשו] הפירות קודם שראה אותן בעליהן, אף על פי שכשנודע לו שירד עליהם טל, שמח הוא בכך — אינן כב-ב ב"כי יותן", ולא הוכשרו לקבלת טומאה⁽⁵¹⁾.

ועדיין לא רצה מר זוטרא לאכול מהפירות. אמרו ליה אמומר ורב אשי למר זוטרא: השתא, עתה, לאחר דברי מרי בר איסק, אמאי לא אכיל מר? והתניא לענין תרומה: אם נמצאו יפות מהן — תרומתו תרומה! שכיון שכן, גילה בעל הבית דעתו, שרצונו הוא שיתרום עבורו.

ואם כן, הוא הדין כאן, כיון שאכן היו שם פירות יפים יותר, ודאי רוצה מרי בר איסק בזה, שיתן אריסו פירות לפנייהם.

אמר להו מר זוטרא לאמימר ורב אשי: הכי אמר רבא: לא אמרו ש"בלך אצל יפות" גילוי דעת הוא — אלא לענין תרומה בלבד, משום דמצוה הוא, ולכן אנו אומרים שניחא ליה לבעל הפירות במה שתרום.

אבל הכא, גבי מרי בר איסק — משום כסיפותא [מחמת בושה] הוא דאמר הכי, שרצונו הוא שיתן להם אריסו פירות. אבל יתכן שאכן בסתר ליבו אינו חפץ בכך⁽⁵⁰⁾.

וע"ע בשו"ת נו"ב תניינא אהע"ז סימן ע"ג.

50. רש"י במסכת קידושין [נ"ב ב, ד"ה לא אמרו] כתב: "משום כסופא הוא דאמר — דלא נכסוף, אבל למפרע לא ניחא ליה". משמע מדבריו שלענין להבא מועילים דבריו, אף שאמרם רק מחמת כסופא. והקשה עליו הבית שמואל [אהע"ז סימן כ"ח סקמ"ד] מסוגיין, שמר זוטרא לא אכל אף לאחר שאמר מרי בר איסק את דבריו! ובדברות משה כתב שאכן היה מותר לו לאכול, וממדת חסידות לא אכל, לפי שלא נתן ברצון. וע"ע באחרונים מה שכתבו בזה.

51. בתוספתא דמסכת מכשירין איתא: "העלם

בתרומה, שהגורן עומד ממילא להתרום. אלא, אף במתנה מועיל ליטול שלא מדעת, כשעומד להתרצות לכשידע. ועיין בחזו"א [אהע"ז סימן קמ"ח בחידושים למסכת קידושין] שכתב, שהתוס' סוברים שגם לענין מתנה די בנתינת רשות לבד, ולכן חשיב מידי דממילא כמו גבי יאוש.

אמנם הש"ך [שנ"ח סק"א] חולק על התוס', וסבירא ליה שגם לאבי מותר ליהנות משל חבירו כשיודע שיתרצה לבסוף, ושאני יאוש שלא מדעת, שאף לבסוף מתייאש רק משום שאינו ידוע היכן נמצאת האבידה, ובעל כרחו מתייאש. ומה שמדמה הגמרא תרומה וטומאה ליאוש, היינו משום שבעינין בהו ידיעה ממש.